

Багаторічна діяльність всіх відділів пов'язана в основному з специфікою кожного регіону, а також з науковими інтересами членів відділень (народна творчість, охорона зникаючих традицій, зацікавлення іншими культурами — напр., асирійською, вірменською, сербо-лужицькою).

Публікації ПНТ стали значним внеском до польської науки і культури. На сьогодні їх видано 360. Систематично виходять щорічники "Ludu" (редактор Збігнев Ясевич) та "Łódzkich Studiów Etnograficznych" (редактор Ядвіга Кухарська). Окрім того виходить двомісячник "Literatura Ludowa" (редактор Чеслав Гернас), "Zeszyty Łużyckie" (редактор Єва Сятковська). З ініціативи Товариства побачило світ серійне видання — "Biblioteka Zesłanca" (ред. Антоні Кучинський). Продовжується видання серій: "Atlas Polskich Strojów Ludowych", "Prace Etnologiczne", "Biblioteka Popularno-naukowa", "Archiwum Etnograficzne"

Сторіччя Товариства є доброю нагодою, щоб віддати шану тим, хто неодноразово у важких умовах і завжди на громадських засадах керував його діяльністю. Це Антоні Каліна, перший голова і редактор "Ludu" — у львівський період, Адам Фішер, секретар Товариства і редактор "Ludu" у міжвоєнні роки, а по другій світовій війні — Юзеф Гайек, один з найвидатніших польських етнографів. Саме на час Юзефа Гаєка та діяльності вроцлавського академічного осередка 50—60-х років припадає "Золотий вік" Товариства.

За 100-річчя існування ПНТ відбулися істотні зміни в традиційній культурі. Виникають нові регіональні суспільно-культурні товариства, множаться фольклорні перегляди і фестивалі. Міністерство освіти намагається реалізувати проект ЮНЕСКО про охорону культурних цінностей. Міністерство культури та мистецтва організовує чимало акцій, покликаних врятувати пам'ятки народної культури. Скрізь завжди присутні й діяльні члени Польського Народознавчого Товариства — як організатори, консультанти чи виконавці певних завдань. І надалі Товариство залишається діяльним у багатьох сферах, з величезним доробком прямує в своє друге століття.

Варшава

Вікторія Юзвенко

**ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА,
ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ ім. М. Т. РИЛЬСЬКОГО
І ПОЛЬСЬКЕ НАРОДОЗНАВЧЕ ТОВАРИСТВО**

У багатогранній діяльності Польського Народознавчого Товариства впродовж всієї його історії одне з чільних місць відводилось міжнародним науковим контактам. Міцні підвалини плідного наукового співробітництва на ниві народознавчих досліджень, а відтак і успіхи його, були закладені ще в кінці ХІХ — на початку ХХ ст. Товариство на той час залучило до співпраці численні наукові об'єднання, серед яких, наприклад, були фольклорно-етнографічні центри Берліна, Познані, Вроцлава, Відня, Російське географічне товариство, наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка та ін. Налагоджувалися зв'язки з багатьма видавництвами і редакціями відомих народознавчих часописів Європи та Америки, зокрема такими, як: "Český lid", "Wisła", "Ateneum", "ЗНТШ", "Киевская старина", "Matica serbska", будапештським "Etnografika", лондонським "Folklore", "The journal of American Folk-Lore" та

ін. В бібліотеці Товариства було зібрано близько сотні зарубіжних часописів. Не менш активно залучались до діяльності в Товаристві відомі діячі слов'янської культури, серед яких були І. Франко, В. Нідерле, І. Полівка, Ф. Ржегорж, Ф. Бартош, О. Брюкнер, Я. Карлович та ін.

Історія Польського Народознавчого Товариства багата не тільки результатами такого широкого співробітництва, його наслідки відчутні і в наукових інституціях багатьох країн.

Окремої уваги заслуговують наукові контакти Польського народознавчого товариства з українською наукою, вони ґрунтовно були висвітлені у доповіді Р. Ф. Кирчіва "Зв'язки українських вчених з Польським народознавчим товариством", виголошеній на ювілейній сесії Товариства, присвяченій 100-річчю його заснування (Вроцлав, 8—11 вересня 1995 р.).

Своєрідністю позначене наукове співробітництво Товариства з Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної Академії наук України, оскільки воно, започатковане в 60-х роках, здійснювалося на рівні вирішення магістральних шляхів розвитку сучасного як польського, так і українського народознавства. Наукова діяльність обох інституцій була пов'язана з розгортанням польових досліджень, підготовкою монографічних праць, атласів матеріальної і духовної культури.

Польське народознавче товариство на той час уже мало помітні успіхи у вирішенні цих проблем: у співпраці з науковими закладами Польської Академії наук, відповідними кафедрами університетів було завершене фольклорно-етнографічне обстеження польських земель слідами О. Кольберга (матеріали зберігаються в Інституті штуки ПАН), успішно посувалася розпочата в 1947 р. жменькою польських етнографів на чолі з Я. Чекановським і Ю. Гайєком підготовка Польського атласа матеріальної і духовної культури і видання його окремих частин (зошитів "Atlas Polskich Strojów Ludowych"), розвивалася у цілому видавнича база — друкувались серії "Prace Etnologiczne" і "Prace Etnograficzne", двомісячник "Literatura ludowa", найдавніший в Європі народознавчий журнал "Lud", розпочала діяльність редакція видання повного зібрання праць О. Кольберга; Товариство організовувало і брало участь у багатьох регіональних, національних і міжнародних конференціях, симпозиумах, нарадах.

Безумовно, така широка діяльність Товариства приваблювала ІМФЕ НАН України своєю тематикою, методикою її опрацювання, організацією видавничої справи, досвідом проведення польових досліджень тощо. Однак тривалий час знайомству з широкою діяльністю Товариства слугували лише літературні джерела. У розвитку наукових контактів між ІМФЕ та ПНТ важливу роль відіграла зустріч українських і польських фольклористів та етнографів, яку організував на VII Міжнародному конгресі антропологічних і етнографічних наук заступник директора Інституту відомий учений К. Г. Гуслистий (Москва, 3—10 серпня 1964 р.). Безпосередні контакти допомогли окреслити основні віхи співробітництва: обмін науковою інформацією, консультації з питань організації польових досліджень, зокрема в лімітровних територіях, збір архівного матеріалу для фольклорних і етнографічних монографій, обмін науковою літературою і особливо допомога польських колег у підготовці українського Етнографічного атласа.

Одразу після конгресу Інститут відвідала польський етнограф В. Пом'яновська, яка ознайомила науковців Інституту з діяльністю Польського народознавчого товариства, поділилась досвідом своїх польових досліджень.

В 1965 р. налагоджено книгообмін: Інститут регулярно почав одержувати журнали "Lud", "Literatura ludowa" та інші, надсилати ПНТ у Вроцлав свої видання, а 1966 р. керівництво Товариства за підписом Ю. Гайєка передало в дарунок Інституту шість томів Польського етног-

На знімку (справа наліво) Ю. Гайек (президент ПНТ), В. Юзвенко (Київ), О. Гайкова (Польща), В. Гусев (С.-Петербург), Я. Клодницька (Польща). Фото, 1966.

рафічного атласа. В цьому ж році на запрошення Товариства та Інституту літературних досліджень ПАН у роботі Міжнародної конференції з питань сучасного фольклору взяла участь учений секретар Інституту В. А. Юзвенко, виголосивши доповідь “Проблеми сучасної української фольклористики” (“Literatura ludowa”, 1967, № 1—2). Під час її зустрічі з колективом авторів Польського етнографічного атласа у Вроцлаві відбувся обмін науковою інформацією, президент Товариства Ю. Гайек і науковці етнографічного відділу З. Клодницький (нині президент Товариства) і Я. Клодницька передали Інституту науково-методичну документацію для використання при підготовці українського Етнографічного атласа. Подальшому налагодженню наукових зв'язків Інституту з Товариством велику допомогу надавали редактор журналу “Literatura ludowa” видатний польський учений Ю. Кшижановський та відома фольклористка Г. Капелусь, які своєю діяльністю збагатили наукове співробітництво двох інституцій, особливо під час підготовки Повного видання праць О. Кольберга, яку здійснювала “Redakcja Dzieł Wszystkich O. Kolberga”, видатного етнолога Ю. Буршти, а по його смерті — професора Б. Ліннета.

Редакція видання неодноразово зверталася до Інституту з проханням надіслати необхідну допоміжну літературу при підготовці до публікації українського матеріалу з величезної фольклорної спадщини О. Кольберга, просила проконсультувати з питань джерелознавства, наявності публікацій варіантів фольклорних творів, записаних О. Кольбергом, в українських виданнях і оцінювала одержані відомості як “обмін творчими думками”

З цих питань були встановлені міцні контакти з відділом слов'янської фольклористики Інституту. Професор Ю. Буршта постійно інформував відділ про одержання надісланої в редакцію літератури, з подякою її оцінював: “Сердечно дякую дирекції Інституту за об'ємну і дуже цінну для нашої Редакції посилку з вашими книжками та фольклористичними і етнографічними журналами. Це велика допомога в нашій видавничій справі”, — писав у листі редактор.

Не залишалися в боргу і працівники Редакції. Так при підготовці у відділі колективної праці “Слов'янська фольклористика. Нариси розвитку. Матеріали” велику допомогу у виявленні джерел славистичних зацікавлень О. Кольберга надав секретар Редакції М. Тарко (автор праці

“Славіка в етнографічних працях О. Кольберга”), надіславши необхідні архівні матеріали.

Протягом 1971—72 рр. Польське Народознавче Товариство (“Redakcja Dziel Wszystkich”) надіслало на адресу відділу слов'янської фольклористики 54 томи Повного видання праць О. Кольберга, які відділ передав до бібліотеки Інституту. В наступні роки польськими колегами були надіслані нові томи, що виходили друком, серед яких особливо цінні для нас книги українського фольклору в записах О. Кольберга “Русь Карпатська” і “Русь Червона”. Отже, дякуючи плідному співробітництву, бібліотека Інституту володіє неоціненним скарбом — повним виданням праць О. Кольберга.

Діяльність Інституту в цілому цікавила Товариство, і напередодні VII Міжнародного з'їзду славистів, який мав відбутися в Польщі, головний редактор журналу “Lud” Ю. Буршта замовив ученому секретареві В. Зіничу статтю про діяльність Інституту, а під час самого з'їзду організував зустріч польських фольклористів і етнографів з українськими колегами, на якій обговорювались питання наукового співробітництва, взаємочасті у народознавчих виданнях.

Міцний фундамент народознавчих зв'язків Інституту з Товариством, закладений в 60—70 рр., відкрив шлях подальшого їх розвитку і урізноманітнення, в центрі уваги яких поставлено проблему вивчення матеріальної і духовної культури етнічних меншин — польської в Україні і української в Польщі.

Київ

Леся Вахніна

ЮВІЛЕЙ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДОЗНАВЧОГО ТОВАРИСТВА

Ювілей Польського Народознавчого Товариства, якому восени 1995 року виповнилося 100 років, став важливою подією як для всієї Польщі, так і інших держав. В рамках ювілейних урочистостей була проведена Міжнародна наукова конференція на тему “Минуле і сьогодення польської етнології” (Вроцлав, 9—11 вересня 1995 р.) та 71-й загальний з'їзд ПНР.

На святкування ювілею та Міжнародну конференцію була запрошена делегація з України на чолі з директором Інституту народознавства НАНУ проф., докт. іст. н. С. Павлюком (Львів), ІМФЕ ім. М. Рильського НАНУ представляли канд. ф. н. Л. Вахніна, канд. іст. н. Т. Косміна (Київ).

Відзначення Урочистостей з нагоди ювілею ПНТ стало “святом, — як підкреслив, виступаючи з привітанням, почесний член ПНТ, голова Міжнародної комісії з фольклору при Міжнародному Комітеті славистів проф. В. Гусев (Росія), — не тільки для поляків, але й для всієї європейської етнології”. Це підкреслили і президент міжнародного фольклористичного товариства проф. Конрад Кестлін (Німеччина), і президент Американського етнологічного товариства проф. Джеймс Кікок, і проф. д. ф. н. Р. Кирчів (Україна), який виступав з вітальним словом Наукового Товариства ім. Т. Г. Шевченка, та цілий ряд інших визначних гостей як з Польщі, так і інших країн — Нідерландів, Угорщини, Чехії, Югославії, Литви, Ізраїлю. На ювілеї були присутні також представники багатьох етнографічних музеїв Польщі, Угорщини, Югославії.

На ювілейні торжества зібралися найвизначніші польські фольклористи, етнологи, історики та культурологи, серед яких зав. кафедрою